

хрумване да стане новатор, а на непреодолима нужда да постигне по-голяма органичност на изображението. Поради това, като се отдалечи от невинните четиристишия, поетът не им обяви война, и като възприе свободния стих, не го въздигна в единствен еталон на стихосложение — не замени едната догма с друга. Напротив, както видяхме вече, той си послужи с нови средства, без да изостави напълно старите — обогати се с едното, без да загуби другото. И тъкмо това му даде възможност в най-добрите си зрели работи да постигне такава оркестрация на стиха, за каквато в своите първи книги не можеше и да мечтае.

\*

Мисля, че от поетите на своето поколение Веселин Ханчев е имал, може би, най-превратна и най-неочаквана творческа съдба. Както никой друг, макар още от първия момент да носеше в себе си сигурна поетическа искра, в продължение на много години той не можеше да се отърси от натрапената нормативна мисловност, която му пречеше да излиза от преживяното, и в някои моменти изглеждаше осъден да остане за винаги наред път. За щастие тази мълчалива прокоба не се изпълни. Когато облаците на догматизма започнаха да се вдигат, той намери сили в себе си да се освободи от дългогодишните вътрешни задръжки и да последва гласа на своето вдъхновение. Така, след като се беше губил дълги години, той успя да се роди творчески за втори път — не вече за поезията изобщо, а за пълноценната поезия, която се мери не с относителна, а с национална мярка. И това беше, разбира се, не само негово завоевание — това беше завоевание и на българската поезия.

## СВЕТОВЕН ФОРУМ НА УЧЕНИТЕ-СЛАВИСТИ

Неотдавна в нашия столичен град приключи плодотворната си работа Петият международен конгрес на славистите. По общо признание това е най-големият научен конгрес, какъвто досега е имало у нас. В неговата разностранна научна работа взеха участие най-изтъкнатите славяноведа от Австралия, Австрия, Белгия, България, Великобритания, Германската демократична република, Германската федерална република, Дания, Израел, Италия, Канада, Норвегия, Полша, Румъния, Съединените американски щати, Съюза на съветските социалистически републики, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Чехословакия, Швейцария, Швеция, Югославия, Южноафрикански съюз. . .

Цяла седмица в залите на Софийския университет „Климент Охридски“ можеха да се чуят най-различни доклади за славянските езици и общите им закономерности; за мястото, голямата роля и значение на славянските литератури в развоја на световната литература; за новите търсения в областта на поетиката и стилистиката; за богатото минало и сегашно състояние на славянската народна поезия или за бурната история на славянските народи. . . Бяха прочетени повече от петстотин научни доклади, съпроводени с над две хиляди изказвания. Като се има предвид, че на конгреса присъствуваха само над хиляда и двеста чуждестранни делегати, освен гостите и многобройната българска делегация, може да се съди за голямата активност и оживеност на дискусиите. Заседаваха непрекъснато: пет секции по е з и к о з н а н и е — славянски литературни езици, сравнително-историческо и типологическо славянско езикознание, славянска диалектология, взаимодействие на славянски и неславянски езици, езикови съюзи и ономастика, описателно и приложно славянско езикознание; четири секции по л и т е р а т у р о з н а н и е — общи проблеми, славянските литератури до края на XVII в., славянските литератури през XVIII—XIX в. и съвременни славянски литератури; една секция по л и т е р а т у р н о - л и н г в и с т и ч н и п р о б л е м и; една секция по проблемите на народното творчество и две секции по историко-филологически проблеми — етногенезис на славяните, образуването на славянските държави и развитие на обществената мисъл на славянските народи през Средновековието. Националното възраждане на славянските народи. Национално-освободително и революционно движение. Развитие на обществената мисъл в ново време. Октомврийската социалистическа революция и славянските народи. Общественото и културно развитие на славянските народи след Втората световна война и проблеми на славянската етнография.

Да се проследи подробно и изчерпателно работата на тези тринадесет секции е просто невъзможно в рамките на нашата кратка и най-обща информация. По-обширни п р о б л е м и и статии за най-съществените въпроси на конгреса редакцията ще помести в следващия брой.

Най-крупното завоевание на конгреса е положителната творческа атмосфера, сред която се провеждаха всички разисквания, научни прения и разговори. Всички

учени, от славянските и неславянските страни, имаха пълната възможност да изложат или защитят собствените си позиции по различните въпроси, да изтъкнат свои съображения и аргументи, без да нарушат общата атмосфера на взаимно колегиално уважение и научно сътрудничество. Изтъкваха се онези моменти от историята, езика, литературата, културата и бита на славяните, които сближават народите и ще послужат за нов принос в прогресивното развитие на съвременното човечество. Този дух на сближение пролича още при откриването на конгреса. Ръководителите на съответните делегации приветстваха нашия народ и всички конгресисти с убеждението, че конгресът допринася твърде много за укрепване на политиката за мирно съвместно съществуване и сътрудничество между народите и областта на науката и културата. Тази страна в работата на учените-слависти бе особено подчертана при приключването на работата и в приветствената реч на другаря Тодор Живков, който изтъкна между другото своята увереност, „че никой няма да оспори необходимостта от международно сътрудничество в областта на науката, че ние трябва и сме в състояние да намерим общи пътища и общи средства за осъществяване на такова сътрудничество за благото на народите, в името на мира и прогреса. Отдавна вече мина времето, когато науката можеше да се развива в ограничени национални рамки. Сега това е немислимо. Тя надхвърли националните граници, излезе на широк простор, все повече се нуждае от общите усилия на учените от всички страни. Науката сега е дело на цялото човечество, на талантите на всички народи — големи и малки.“

Друга отличителна черта на Петия международен конгрес на славистите е изключително големият брой на докладите и научните съобщения. Този белег на конгреса е и негов недъг. Докато на Четвъртия конгрес в Москва през 1958 година бяха изнесени 253 доклада, сега техния брой беше удвоен. Несъмнено, увеличеният брой на докладите е сериозен показател и за нарасналия интерес на учените-литератори и езиковеди, етнографи, естетици и историци към приноса на славянството в културната съкровищница на човечеството.

Не може да не се забележи, че наред с многотемното в работата на различните секции, което разпръсна вниманието в много посоки, учените-слависти са придвижили позициите си напред по много въпроси. Творческите търсения имат дъвка над емпиричното описателство и повърхностно констататорство. Новите експерименти и директни решителни се налагат. Много слависти излизат с нови концепции по въпросите на езикознанието, литературознанието и особено по въпросите на стилистиката и поетиката. . . . Авторитетни учени от славянски и неславянски страни поставиха за разрешение редица проблеми, по които тепърва ще се дискутира . . .

Представителни и най-масови проявления на конгреса си остават безспорно пленарните заседания. Първото пленарно заседание бе самият акт на откриването, който привлече вниманието на цялата наша културна общественост. В препълнената зала „България“ се бяха събрали всички делегати; те бяха топло приветствувани от представителя на Международния комитет на славистите — акад. Владимир Георгиев, който откри конгреса. Председателят на Българската академия на науките — министър академик Любомир Кръстанов поздрави конгреса от името на българското правителство. След поднесените приветствия на чуждестранните делегации бе прочетен първият доклад от академик Тодор Павлов на тема За социалистическо-реалистическия метод в славянските литератури. След него бе изслушан и докладът на академик В. В. Виноградов (СССР) — Различията и общите закономерности в развитието на славянските литературни езици в донационалната и националната епоха.

Петият конгрес на учените-слависти премина под знака на една забележителна годишнина — 1100-годишнината от създаването на славянската писменост. Затова с пълно основание конгресът бе наречен „юбилеен“. На тази бележитата дата бе посветено второто пленарно заседание, което се състоя на 19 септември т. г. В най-голямата университетска аудитория се събраха славистите от всички секции, за да засвидетел-

ствуват заслужена почит към безпримерния подвиг на първоапостолите на славянската култура Кирил и Методий. За тяхното изключително дело прочетоха доклади Емил Георгиев (България) — Кирил и Методий в борбите и развитието на средновековна Европа, Йозеф Курц (Чехословакия) — Значението на делото на славянските апостоли Кирил и Методий в историята на славянската култура, акад. Андрей Мраз (Чехословакия) — Делото на Кирил и Методий и литературите на братските славянски народи; и Рикардо Пикио (Италия) — Единна норма и „редакции“ в черковно-славянския език.

Третото и последно пленарно заседание бе посветено на закриването на конгреса. Беше направена оценка на извършената работа от акад. Вл. Георгиев и накрая се оповести, че следващият Шести конгрес на славистите ще се състои през 1968 година в Прага под председателството на известния чехословашки учен академик Бохуслав Хавранек.

Всеки делегат на конгреса би признал, че най-съсредоточена и резултатна бе работата в самите секции, без да се изключва значението на личните беседи, при които непосредният личен контакт дава възможност на всеки да „заеме“ натрупания опит на своя колега. Обикновено явление бе да се сприятеляват учените от една секция, да разговарят с охота пред чаша бразилско кафе или натурален сок от български плодове. Научното приятелство остава за цял живот.

Твърде разнообразна в тематично отношение бе работата на езиковедските секции и подсекции. Лингвистите дискутираха по най-различни въпроси, свързани с характера и състоянието на праславянския език, с великото дело на братята Кирил и Методий, с периодизацията на славянските езици и тяхната близост с редица неславянски езици. Спориха за създаването на видово-глаголната система, за границите на близките езици и техните диалектни влияния и пр. и пр. Направиха голямо впечатление оживените разисквания в онези езиковедски секции, в работата на които се прилагат нови структурни методи за точното изучаване спецификата на славянските езици. В работата на тези секции взеха участие почти всички видни езиковеди-слависти от цял свят. Учените-слависти твърда ще имат възможност по-цялостно и задълбочено да проучат значителните завоевания на конгресната работа.

Голям научен интерес представлява работата на различните секции и подсекции по литературознание. Ала да се изброят всички доклади и да се засегнат проблемите, по които се водиха дискусии, е непосилна работа в размера на настоящата информация. Ще се посочат само отделни теми, най-характерни за различните секции. Така например в секцията „Общ тематика“ се проведе интересен разговор по докладите на Ф. Волмай (Чехословакия) — Историко-сравнителното изследване на славянските литератури, резултати и задачи; Д. Д. Благой (СССР) — От Пушкин до Маяковски (Закономерности в развитието на руската литература от XIX век и началото на XX век); Зденек Урбан — Проблемите на сравнителното изучаване на българската литература; Кюю Кувев — Идеята на славянското единство в поезията на Петър Прерадович и други.

С нови концепции по проблемите на славянските литератури до края на XVII в. излязоха съветските славяноведи. Големият познавач на древната руска литература Н. К. Гудзий прочете доклад, в който разкрива литературните традиции на Киевска Рус в старинната украинска и белоруска литература. Добре известният у нас литературовед Д. С. Лихачов сподели пред делегатите своите най-нови обобщения в областта на древната поезика на староруската литература. Неговият доклад „Системата на литературните жанрове на стара Русия“ се посрещна с голямо внимание. Той разглежда литературните жанрове в тясна връзка между ранните произведения на литературата и поетическите творби на народа. От нови страни бе характеризирана и публицистиката в старобългарската литература от IX до XII в. в доклада на Петър Динев.



Учените от секцията Славянските литератури през XVIII-XIX в. дискутираха по проблемите на литературните взаимоотношения на славянските и неславянските народи през този твърде интересен период. Съветският славист П. Н. Берков разкри своите схващания за развитието на руската литература от XVIII век и нейните връзки с останалите славянски литератури. А. Н. Робинсон направи анализ на характера на славянското Възраждане и посочи голямото значение на Паисий Хилендарски. Той засегна специално въпросите на историографията и на литературно-историческата типология. Г. М. Фридлендер (СССР) изтъкна в своя доклад огромното значение на литературно-критическото наследство на руските революционни демократи за развитието на славянските литератури. Този проблем бе задълбочен и конкретизиран в докладите на Т. Гафе (Румъния), Е. П. Кирилюк (СССР) и Георги Димов, които подчертаха голямата революционна роля на литературата и естетиката на руските революционни демократи за формирането и развитието на литературата и критиката у южните и западни славяни. Румънският делегат изрично подчерта значителния принос за развитието на прогресивната румънска литература, внесен от представителите на българската революционна емиграция в Румъния през втората половина на XIX век. Унгарският делегат Л. Нииро посвети специален доклад на възгледите на Белински по въпроса за връзките в националната и световна литература. А Пеньо Русев изтъкна голямото значение на литературните влияния като школа за формирането и творческото израстване на писателя. Все във връзка с литературните влияния бяха посочени в отделни доклади, научни съобщения и изказвания различни нюанси от творческите портрети на Херцен, Чернишевски, Грибоедов, Гогол, Достоевски, Тургенев, Салтиков-Шчедрин, Дикенс, Мицкевич, Болеслав Прус, Йован Йованович Змай, Елин Пелин и други. Съответни доклади бяха посветени и на различните литературни школи и направления в славянските литератури. Д. Вученов (Югославия) например посочи главните етапи в развитието на сръбския реализъм. А съветската делегатка А. П. Соловьева проследи как се утвърждава реализмът в чешката литература. Г. В. Краснов (СССР) посочи голямото значение на проблемата за националния характер в развитието на руската и българската литература през 60-те години на XIX век. Немският българист Едуард Байер (ГДР) разкри голямото значение на редактираното от д-р Кръстев, Пенчо Славейков, П. К. Яворов и П. Ю. Тодоров списание „Мисъл“ за по-ясното развитие на немско-българските литературни връзки в края на XIX и началото на XX век. Е. В. Шпилева уточни основните етапи в украинско-българските литературни връзки през XIX—XX век. Т. Николеску (Румъния) докладва за значителния принос на руския класически роман в развитието на румънската литература от края на XIX и началото на XX век. С много голям интерес се посрещна не само от българската делегация докладът на Живомир Младенович (Югославия) — Йован Скерлич и българите. Като лайтмотив на целия му доклад биха могли да се цитират крилатите думи на големия сръбски литературен историк: „Потомците ще ни се смеят, че сърби и българи, които са тъй близки по кръв, чието минало е не само сходно, но и задружно, остават чужди, далечни и непознати един на други.“ Делото на учения се осветлява от позиции, които биха послужили като гравидна основа за сближаването на двата братски народа. Н. Е. Крутикова (СССР) разгледа характера на руския реализъм, обусловил формирането на украинската реалистична проза. А украинският славист В. И. Шевчук проследи основните проблеми на украинско-чешките литературни връзки. Георги Веселинов прочете доклад за голямата обич на Алеко Константинов към славянството.

Не може да не се отбележи, че в конгресната тематика се чувства особен афинитет към проблемите, свързани със съдбата на българската литература. Няма съмнение, че това е проява на най-искрено внимание към страната-домакин.

Секцията за съвременни славянски литератури откри своята работа с докладите на Юлиус Долански (Чехословакия) — Общи закономерности в